

... da občutim v sebi
le eno veličast veseljstva tihega:
Rast.

(Srečko Kosovel, Prerojenje)

Nekaj misli ob 8. marcu

»Ženske ste nerazumska bitja, vaša čustvenost vas hromi, zato niste sposobne za odgovorne poklice, kjer je treba uporabljati vso moško treznost«. Zanimivo je, kako se predsodki globoko zakoreninijo v ljudi. Zdelo bi se nam skoraj nemogoče, da slišimo podobno izjavo iz ust mladega izobraženca. Pa vendar, neinformiranost, neprizadetost in nepravilna vzgoja izoblikujejo napačne predstave o ženski, ki pa jih izpodbija že sama stvarnost. Ta stvarnost kaže na vedno večje uveljavljanje žensk na področjih, ki so bila še pred nekaj desetletji privilegij moških.

Marsikateri moški, pa tudi ženska, se hudomušno, če že ravno ne ironično, nasmehe, ko sliši ime feminizem. Često lahko mimogrede slišimo, kako se kdo zmrduje ob tem, če se je za kak problem zavzelo žensko gibanje. Bi lahko sklepali torej, da med moškimi in žensko ni še vse razčiščeno. Obstajajo še medsebojni dvomi, nezaupanja in boji, kljub dvestoletnemu prizadevanju ženskega gibanja za dejansko priznavanje enakopravnosti? Očitno se mentaliteta ljudi počasneje spreminja kot zakoni, uzaveščanje važnih socialnih in pravnih pravic je počasno celo pri mladi generaciji. In ni težko ugotoviti, zakaj še vedno govorimo o ženskih in moških delih, o ženskih in moških vlogah. Prižgimo npr. televizor in oglejmo si desetminutni program reklame. Pred sabo vidiš nasmejan ženski obraz, ki hvali ta ali oni pralni prašek, spet druga je odkrila nov, imeničen stroj, s katerim v eni uri počistiš celo stanovanje. Dalje vidiš mlado mamico, ki pripravlja otrokom zajtrk in jim za malico nalaga izvrstne nove čokolade ali briose. Nato pa se mimogrede vprašaš: kje je pa mož oz. oče? Če ti uspe, ga slučajno uzreš, ko pelje družino na izlet z novim avtomobilom, v najboljšem primeru ga pohvališ, ko si drzne pomiti posodo in nato razbije vse krožnike. Ja, revež, saj to ni moško delo, in zato mu takoj odpustiš. In tako smo pri enem izmed glavnih p oblemov, proti kateremu se je borilo žensko gibanje: upor zoper samo po sebi umevnemu zapiranju ženske med štirimi domačimi stenami, se pravi zoper t.i. njeno naravno poslanstvo žene

(dalje na 88. strani)

Mnenja dijakov o dijaškem gibanju

Dijašo gibanje je po svojem namenu pomemben organ našega šolskega sistema. Ker pa je to organizacija, ki združuje ljudi raznih starostnih stopenj, ki so dijaki na višjih šolah skupno pet let, potem pa stopijo v življenje, je logično, da tudi dijaško gibanje doživlja generacijske spremembe. Te pa so vedno pogojene tudi od zgodovinskih silnic, ki delujejo v širši družbi, saj je

šola velikokrat odraz težav in vprašanj, ki so nastale v življenju.

Nekaj dijakov, ki danes obiskujejo razne višje srednje šole, smo vprašali, kaj mislijo o sedanem dijaškem gibanju.

Slika, ki smo jo dobili, je zanimiva, saj kaže s precejšnjo verjetnostjo mnenje širšega kroga dijakov.

VPRAŠANJA:

1. JE PO TVOJEM DIJAŠKO GIBANJE POTREBNO? ZAKAJ? KAKŠNO VLOGO MISLIŠ, DA IGRA DANES?

2. KAJ MISLIŠ O DIJAŠKIH ZBOROVANJH? SE PRI NJIH UKVARJATE Z RES BISTVENIMI ŠOLSKIMI VPRAŠANJI? BI JIH V ČEM SPREMENIL? MISLIŠ, DA DIJAKI, KI JIH VOLITE (NPR. V ZAVODSKI SVET) LAHKO RES VPLIVAJO NA ŠOLSKO ŽIVLJENJE?

3. V ČEM SE TI ZDI, DA STE DEJALI DIJAŠKIH GIBANJ IZ LETA '68?

4. ALI MISLIŠ, DA MORA BITI DIJAŠKO GIBANJE NAD IDEOLOGIAMI IN STRANKARSKIMI INTERESI IN KAKO JE PO TVOJEM S TEM V RESNICI?

IVO CORVA - TRGOVSKA AKADEMIJA

1. Dijaško gibanje je vsekakor potrebno. Odvisno pa je, kakšni so njegovi cilji in kaj hoče doseči s svojim obstojem. Zato bi si dijaško gibanje moralo postaviti za cilj obveščanje dijakov tudi o stvareh, ki niso tesno povezane s šolo, da bi o šolskih stvareh več in natančneje razpravljali. Tako bi prišlo do izraza mnenje vseh in ne samo tistih nekaj ključnih predstavnikov, ki gredo večkrat mimo in proti splošnemu mnenju. Glede informiranja mislim, da smo dosegli precejšnje uspehe, priredili smo tudi razna predavanja o aktualnih problemih mladih. Kar pa se tiče raznih stavk, moramo priznati, da so velikokrat le »špekulacije«. Nekatere stavke pa so bile lepo »zmahinirane«, saj so bili dijaki angažirani zanj, ne

da bi pravzaprav vedeli, za kaj gre in kdo se z njo okoristi. Tako je bilo recimo vabilo za stavko v petek, 1. marca letos:

2. O skupnih zborovanjih mislim, da če so dobro pripravljena in če jih priredimo za tehtne stvari, so lahko zelo pozitivna stvar, drugače pa lahko postanejo prava zabava. Glede razrednih zborovanj pa je veliko odvisno od predstavnika in od tega, kakšen ugled imajo med sošolci ter kako razred sodeluje pri zborovanju. Velikokrat namreč izbiramo predstavnike le zato, da zado- stimo formalnosti, ne pa, ker bi izvoljeni bili sami motivirani ali ker bi res predstavljali razred. Predstavniki v zavodskih svetih lahko imajo važno vlogo, če se zanimajo za resnične probleme ali če uživajo pri profesorjih in starših dovolj zaupanja. Zato je važno, da pri sejah zavodskega sveta nastopijo stvarno, jasno in svoje trditve oz. želje in predloge podprejo s tehtnimi argumenti. Naši predstavniki v zavodskem svetu zaslužijo pohvalo, ker zelo dobro vršijo svoje delo.

3. Dijaki se premalo zavedamo, da so metode iz leta '68 že preživete. Stavka recimo po mojem ni več učinkovito sredstvo za doseg naših želj in zahtev. Poiskati bi morali kako drugo rešitev, s katero bi več dosegli in si ne bi sami metali polen pod noge.

4. Dijaško gibanje bi vsekakor moralo biti nad ideologijami. To potrjuje že samo ime — dijaško gibanje. Kako je v resnici, pa vedo najbolj predstavniki sami. Nujna je zato osebna poštenost predstavnikov, ki naj skrbijo, da je dijaško gibanje res odraz pluralizma in demokratičnosti med dijaki. Glede

(Dalje na naslednji strani)

Mnenja dijakov o dijaškem gibanju

trgovske akademije, ki jo obiskujem, mislim, da ta pluralizem in demokratičnost prihajata do izraza v stvareh in temah, ki to omogočajo. Seveda pa se moramo tudi dijaki, kot odgovorne osebe v določenih primerih opredeliti po svoji vesti in prepričanju in se v skladu s tem ravnati. Pred skupno odločitvijo vsega gibanja pa je spet odločilno stališče predstavnikov, ki se morajo v takem primeru odločiti v skladu z mnenjem in koristjo dijakov in ne stranke ali ideologije.

DAVID PERIC

1. Dijaško gibanje je potrebno, ker je edini način združevanja dijakov in njih aktivnega sodelovanja pri šolskih problemih. V dijaškem svetu je namreč tako gibanje potrebno; kajti brez njega bi bili kot nekako drevo brez korenin in bi postali tarča vsestranskih strankarskih interesov.

2. Dijaška zborovanja so postala v zadnjih časih le nekaj konjiček za večino dijakov. Na njih ne sodelujejo aktivno, izvzeta je manjšina, kajti večina, mislim, se sramuje izražati svoja mnenja pred sošolci. Ni toliko važno, s kakšnimi vprašanji se na njih ukvarjamo, kajti šola je kos življenja in torej vsak življenjski problem lahko postane šolski in obratno. Tudi če bi jih hoteli spremeniti, bi se ne dalo, kajti ni drugih načinov demokratičnega izražanja misli posameznih dijakov v dijaške skupnosti. Dijaki izvoljeni v zavodske svete ne vplivajo skorajda nič na šolsko življenje, kajti čeprav predstavljajo najštevilnejšo in najmočnejšo komponento šole, so v vseh svetih v manjšini. Torej težko uveljavljajo svoja mnenja.

3. Mislim, da sploh nismo dediči gibanj iz leta '68, ker se je vsaka mlada generacija več ali manj upirala starejšim generacijam. Leto '68 bi bilo vzeto le kot primer dijaških aktivnosti v svetu šole.

4. Kot vsako gibanje ima tudi dijaško gibanje neko svojo ideologijo, ki je kot večina ideologij mladinskih organizacij, napredna. Stranke imajo na naše dijaško gibanje marginalen vpliv, če pa bi naše gibanje dobilo primerne prostore za zborovanja, seminarje, ciklostiliranje lepakov in vabil itd., bi se vpliv strank in vsakršnih političnih organizacij na dijake izničil.

DIJAKINJA KLASIČNE GIMNAZIJE

1. Mislim, da je dijaško gibanje potrebno.

2. Zadnja leta je bilo bolj malo skupnih dijaških zborovanj in še ta so bila protestne narave in so se ponavadi za-

ključila s stavkami. Šolskih problemov se skoraj ni obravnavalo in to se mi zdi negativno. Na razrednih zborovanjih, ki so vsak mesec, pa se govori o šolskih izletih, ekskurzijah in drugih problemih, ki se tičejo le razredne skupnosti. Razredni predstavniki v zavodskem svetu nedvomno vplivajo na šolsko življenje, saj predstavljajo zvezo z ostalimi dijaki in jih seznanjajo z razrednimi problemi, zahtevami in željami.

3. Upam, da nismo dijaškim gibanjem iz leta 1968 v ničemer podobni.

4. V nižjih razredih bi moralo biti dijaško gibanje nad ideologijami in strankarskimi interesi. V višjih razredih pa je dijak starejši in bi torej že moral imeti določene ideologije, ki bi pa seveda ne smele vplivati na dijaško življenje. Vtis imam, da so trenutno ideološka prepričanja stranskega pomena.

FABIO PAHOR

1. Dijaško gibanje je v sedanjih obliki nesmiselno, ker ne vrši svojega dela in se ne more uveljaviti na pristojnih mestih.

2. Na splošno rečeno, so zborovanja precejšnja zguba časa, saj jih izkoristimo za igranje kart, klepetanje in kajenje. Le na začetku imajo nekaj resne vsebine, potem pa degenerirajo. Dijaki, ki so izvoljeni v zavodski svet, pa imajo le malo besede, ker so v marsičem pomanjkljivi, se pravi, da ne poznajo upravnih in drugih problemov in ne uživajo dovolj zaupanja pri profesorjih.

3. Mislim, da je sporočilo dijaških gibanj iz leta '68 danes preživelo. Družba in posredno tudi dijaki se o tem sploh ne sprašujemo in zato o tem nič ne vem.

4. Zaželjeno bi bilo, da bi dijaško gibanje bilo nad interesi, ki niso šolski. Toda stvarnost je pač taka, da je danes, kot pač v preteklosti, izraz političnih hotenj. Tako je očitno, da prevladuje mnenje mladincev, ki so včlanjeni in levičarske stranke, to je številčno dejstvo. V znamenju pluralizma pa tudi drugače misleči znamo zavzeti jasna stališča, ko je treba.

ŽIVA PAHOR

1. Ja, mislim, da je gibanje važno, ker daje možnost dijakom, da javno nastopajo, koordinirajo različne pobude in izražajo svoja mnenja in zahteve v sklopu šole in tudi glede na družbo. Sedaj na slovenskih šolah ni pravega dijaškega gibanja in zato ima le obrobno vlogo.

2. Skupna zborovanja niso preveč uspešna. Po navadi ne pride do resni-

nega sodelovanja med publiko in govorniki, to pa ne glede na to, kdo govori, bodisi če je to dijak bodisi če govori odrasla oseba. Krivda za to je v neangažiranosti in v tem, da je težko vzbuditi pozornost in zanimanje pri večini dijakov. Če pa govorniku uspe pritegniti pozornost, je ta velikokrat le pasivna, saj se ne konkretizira v dejanjih. Razredno zborovanje pa je velikokrat odvisno od strnjivosti razreda. Najlepše uspejo, ko je govor o izletih. Kot predstavniki razreda, mi npr. še ni uspelo izpeljati točke o stanju razreda. Dijaki namreč težko spregovorijo o svojih problemih, večina si ne upa povedati, kaj jih teži, ker se sramujejo, ali pa jim je nerodno, mnogi podcenjujejo svoje mnenje. Tako se zgodi, da med zborovanji berejo časopis ali pa grejo kadit v stranišče. V sedanjem stanju predstavniki, ki so izvoljeni v zavodski svet, lahko le malo naredijo, saj je težko najti stik med dijaki in ostalimi komponentami zavodskega sveta.

3. Edina zveza je mogoče v tem, da so njihovi boji, kar vem o njih, pripomogli, da imamo sedaj dijaki pravico izražanja svojih misli in idej ter lahko postavimo tudi določene zahteve.

4. Mislim, da je nujno, da je dijaško gibanje nad ideologijami in strankarskimi interesi, čeprav potem ti večkrat pridejo na dan. To je tudi prav. Ni nujno pa, da različna prepričanja predstavljajo nepremostljivo oviro v delovanju. Srednja pot je vsekakor dosegljiva. Glede tega mislim, da so dijaki, čeprav so mladi, zmožni delovanja, ki je nad ideologijami in da pogosto nepremostljivost teh ovir ustvarjajo predvsem odrasle osebe, kot so starši ali profesorji in sami voditelji političnih strank, ki imajo že svoje politične nazore. Te politične osebe večkrat skušajo uporabljati dijake v politične namene.

MARKO DE LUISA

Dijaško gibanje je potrebno, če drugače ne, vsaj zato, da smo seznanjeni s tem, kaj se odloča v zavodskem svetu in da imamo možnost po predstavnikih povedati tudi svoje mnenje. Posebno glede raznih izvenšolskih dejavnosti, kot so izleti, tečaji, ekskurzije ...

2. Skupna zborovanja so na vrsti pred pomembnejšimi odločitvami vseh dijakov, kot so bile manifestacije za dvojezičnost, pred manifestacijami v Gorici in v Trebčah ipd. Ta zborovanja so predvsem informativnega značaja. Razredna zborovanja pa so bolj priložnost, da se pogovorimo o kakem izletu, drugače pa je tako zborovanje predvsem priložnost za to, da izgubimo nekaj pouka. Dijaki, ki so bili izvoljeni v zavodski svet, pa po mojem mnenju bolj

malo vplivajo na odločitve v svetu. Mislim namreč, da imajo profesorji in starši odločilno besedo v svetu. Dijaki kvečjemu povejo svoje mnenje.

3. Mislim, da je sedanja generacija dijakov daleč od stališč iz leta '68. Imam namreč vtis, da vsakdo misli bolj na osebne probleme, na to, da bi čim prej in čim bolje dokončal študij ter dobil delo.

4. Mislim, da bi dijaško gibanje moralo biti nad ideološkimi in strankarskimi interesi. V resnici pa dejansko ni tako, saj vemo, od kod pridejo pobude za stavke in druge manifestacije. Dijaki, ki dajejo te pobude so namreč politično angažirani, vključeni so v razne mladinske sekcije ali vsaj simpatizerji določenih strank. Zato so mnoge pobude izraz političnih voditeljev in niso zrasle na dijaškem zelniku. To je še posebno opazno na italijanskih šolah, kjer so mnoge stavke očitno pripravljene s strankarskimi interesi.

DIJAK ZAVODA ZA GEOMETRE

1. Dijaško gibanje je vsekakor potrebno, toda danes, mislim, ne igra velike vloge, ker med dijaki ni dovolj zanimanja in angažiranosti. Med nami namreč vlada precejšnje nezanimanje glede problemov, ki bi jih lahko reševalo ali vsaj obravnavalo dijaško gibanje.

2. Glede zborovanj bi rekel, da je treba ločevati med razlogi, zaradi katerih je bilo zborovanje sklicano. Če gre za probleme, kot je bilo lansko pomankanje prostorov na geometrijski in strokovni šoli, so zborovanja vsekakor potrebna, saj omogočajo enotno nastopanje dijakov in posredno omogočijo tudi rešitev teh težav. So pa znani primeri, ko je zborovanje bilo le formalnost in prilika za enourni ali dvourni odmor. Kar se tiče naših izbranih predstavnikov, mislim, da večkrat niso dovolj kompetentni in da tudi med njimi je včasih vidna nezrelost in neznanje pravih problemov. Zato težko nakažejo naše predloge za možne rešitve. Zaradi teh razlogov je po mojem mnenju tudi vpliv na šolsko življenje zelo odvisen od posameznega predstavnika, od tega, koliko ta predstavnik pomeni v zavodskem svetu.

3. Lahko rečemo, da je pojem »leto '68« postal sinonim nekega obdobja. Sedanje generacije dijakov pa so zelo daleč od tistih revolucionarnih stališč, predvsem, ker nimajo jasnih ideoloških pogledov na svet, saj je značilno, da se raje zanimajo za bolj osebne zadeve.

4. Dijaško gibanje po mojem mnenju ne bi smelo imeti posebnih ideoloških ali političnih obarvanosti. Politično udejstvovanje v mladih letih, posebno med nami Slovenci, bolj škodi kot koristi, ker ločuje dijaško mladino, namesto da bi ta nastopala enotno. Na zadnji del vprašanja sem delno že odgovoril, očitno pa je dijaško gibanje po-

litično obarvano, je pa med nami le malo takih, ki jih res zanima politika oz. strankarsko delovanje. Predvsem dijaki prvih razredov nimajo posebno jasnih pojmov o svojem svetovnonazorskem gledanju na svet in zato jim taka politična aktivnost glede na njihovo samostojno in kritično gledanje v zrelejših letih, le meša pojme.

IVAN — KLASIČNI LICEJ

1. Po mojem mnenju je dijaško gibanje potrebno, če se zanima predvsem za izvenšolska vprašanja. Mislim, da danes nima kake posebne vloge.

2. Mislim, da bi bila dijaška zborovanja, predvsem skupna, mnogo bolj zanimiva, če bi sodelovali vsi dijaki, in jih tako izboljšali sami. Razredna zbo-

Odgovori anketirancev izčrpno dopolnjujejo, v marsičem pa tudi potrjujejo to, kar smo o dijaškem gibanju v »Rasti« že večkrat pisali. Ni dvoma namreč, da je dijaško gibanje v krizi. Kriza dijaškega gibanja pa je spet odraz neke splošnejše krize, ki ji običajno pravimo »kriza vrednot«. Kljub temu bi bilo nedopustno vse zreducirati na skupni imenovalec pasivnosti, indifferene in nezrelosti. Kdor se s poštenim srcem približa mlademu človeku, odkrije v njem na tone prekipevajočega idealizma, želje po boljšem svetu, celo želje po darovanju. A kako in kje se sprošča ta veliki potencial, ki živi v mladostnikovi duši? Prav gotovo ne na dijaških zborovanjih in sejah.

Pa vendarle izhaja iz odgovorov v veliki večini mnenje, da je dijaško gibanje potrebno, in da bi bilo koristno, ko bi se ga uspelo spraviti na pravilne tirnice. Kar odkrito povejmo, da kriza dijaškega gibanja nikomur ne koristi, ne šoli, ne dijakom. Ali niso dijaška zborovanja edinstvena priložnost za razvijanje kritičnosti, smisla za dialog, za soočanje z drugače mislečimi, skratka

rovanja sklicujemo, ko imamo probleme v razredu ali ko se moramo odločiti za kak izlet. Mislim, da je predvsem prvi argument važen.

3. Dijaki, ki so izvoljeni v razredne in zavodske svete, lahko po mojem mnenju vplivajo na šolsko življenje, če so sposobni.

4. Meni se zdi, da sploh nismo dediči dijaških gibanj iz leta '68. Takrat so se vsi dijaki v resnici zavedali svojih pravic in dolžnosti. Danes pa se večinoma obrnejo tja, kamor piha veter.

5. Dijaško gibanje bi moralo biti neodvisno od raznih ideologij, od vpliva raznih strank in njihovih interesov. V resnici pa ni tako in mislim, da vsi vedo, katera stranka ima največ vpliva med dijaki.

za demokracijo? Če to žal niso, in morda tudi nikoli niso bila, se vsi vprašajmo, koliko smo sami s svojim aktivnim doprinosom prispevali v tej smeri. Res je, da je bilo dijaško gibanje večkrat predmet političnih manipulacij in strankarskih interesov. Res pa je tudi, da je manipulacija možna le tam, kjer ni osveščenosti in kritičnosti, torej tam, kjer ni pravega pluralizma in kjer namesto višjih interesov začnejo prevladovati razne »špekulacije«. In še to bi bilo treba poudariti: strankarstvo ni nujno isto kot politika. Če govorimo, da bi moralo biti dijaško gibanje nad strankarskimi interesi, še ne pomeni, da bi se ne smelo ukvarjati s političnimi in ideološkimi problemi. Verjetno tega tudi anketiranci sami niso mislili. Vsi namreč vemo, da je petletno obdobje višje srednje šole doba seznanjanja in soočanja z družbenimi vprašanji, kar od vsakega posameznika nujno zahteva določene opredelitve. Nihče verjetno ne mara ob teh vprašanjih potiskati glavo v pesek, saj je ravno podobne »noje« najlažje zlorabljati v politične namene.

»PURPLE RAIN« - film za mlade generacije

Poleg zelo uspešnega glasbenega albuma, ki je tudi glasbena podloga filma »Purple rain«, o katerem pišemo, bo kmalu tudi ta film ameriškega rock zvezdnika Princeja preplaval evropsko filmsko tržišče.

Plošča, ki je doživela ogromen uspeh v ZDA ter v Evropi, še poveča zanimanje za ta film. Kot poročajo ameriški listi, je ta film danes doživel neverjetne uspehe pri gledalcih in je na samem vrhu med ameriški filmi.

Vsebina filma je avtobiografska. Prince, ki je tudi producent filma, pripoveduje o svojem življenju s pomočjo glas-

be ter pevke Apollonie Kottero, ki je tudi voditeljica glasbene grupe »Apollonia 6«.

Velik uspeh, ki ga je film doživel v Združenih državah Amerike, je skoraj porok, da bo tudi uspeh doživel tudi v Evropi. Treba pa bo počakati še nekaj časa.

Peter Rustja

RAST, mladinska priloga Mladike 2-3 85. Pripravlja uredniški odbor mladih. Tisk Graphart, Trst, marec 1985. To številko je uredila Bruna Ciani.

Nekaj misli ob 8. marcu

in matere. Do tega problema se je žensko gibanje v raznih etapah svojega razvoja drugače opredeljevalo. Od zahtev po zaposlitvi izven štirih hišnih sten kot osnovi za lastno ekonomsko svobodo, ki je podlaga za osebno avtonomijo in obenem priznanje produktivne sposobnosti, do zahtev po odločanju v intimnem življenju. George Sand je v polni romantiki zahtevala svobodno ljubezen, ženske naših sedemdesetih let so zahtevale pravico da razporoke, splava in kontracepcijskih sredstev. Za tradicionalno podobo družine pomeni to rušenje njenih moralnih temeljev. Ženska pa je na ta način hotela postati edina upraviteljica svoje osebe. Danes smo že mimo raznih ekstremizmov kot je bilo npr. izključevanje moških iz zasebnega in skupinskega življenja feministk. Danes išče ženska novih poti, išče z moškimi skupno pot bodisi na socialno-političnem kot v zasebnem svetu.

Ženska si je na tem socialno-političnem področju pravno izbojevala osnovne pravice, ki so ji bile od vedno pri-

krajšane. Volilno pravico so ženske zahtevale že v dobi francoske revolucije. Takrat je voditeljica francoskih žensk Olympe De Gouges končala na giljotini; tudi zahteve ameriških žena niso bile uslišane. Angleške sufražetke z Emmeline Pankhurst na čelu so si leta 1918 končno izbojevale volilno pravico. Kot znano so si v Italiji ženske pridobile isto pravico šele leta 1945, in še to bolj iz politično-praktičnih razlogov kot pa iz resnične prepričanosti vodilnih krogov. Prav tako težavna pot je bila pridobitev pravice do svobodnega izobraževanja in vzgoje. Ženski analfabetizem je bil dolgo nekaj normalnega, nasprotno, vse tisto, kar je bilo odraz kulturnega, socialnega in političnega, ni spadalo v krog ženskih zanimanj. To niso bile poteze ženskosti, pač pa moškosti. Ženskost je morala odlikovati milina, šibkost, podrejenost in navinnost. In kdo ve, da nekateri moški še vedno ne cenijo v ženski teh lastnosti, vračajo pa ostale, »svoje«? Priča smo tako dvojni meri vrednotenja ženske. Na eni strani je kritizirana, ker da je

manj sposobna in v družbi manj produktivna, na drugi strani pa, če dokaže, da sposobna pač je in da se lahko povzdigne do najvišjih funkcij, takrat pa zgubi svojo »ženskost« in ni več zanimiva. Marsikdo je v takem dvojnem vrednotenju ženske opazil neke vrste samoobrambo moškega, ki je bil vzgojen v tradicionalnem duhu delitve vlog na ženske in moške.

Kakšna pa so stališča žensk osemdesetih let? Zdi se, da se začenja udejanjati to, kar so spoznale že nekatere feministke v prejšnjem desetletju. Proti ekskluzivizmu nekaterih so druge začele odpirati novo perspektivo v dvoboju moški-ženska. Kot prvo poudarjajo negacijo tega dvoboja in vrednotijo moškega kot zaveznika pri uveljavljanju »ženskih« pravic. To zavezništvo naj se kaže bodisi v družinskem življenju bodisi v družbenem. Potrebna je reorganizacija družinske skupnosti, v kateri naj sodeluje tudi moški, ki se mora odpovedati svojemu stoletnemu imobilizmu in komodnosti. Ženski mora odstopiti njen delež pri zaposlitvi, v politiki, v družbi nasploh in ne nazadnje tudi v spolnem življenju. Žena naj bo mati zato, ker si materinstva želi in hoče, in naj ne postaja več mati slučajno ali prisiljeno. Svoboda ženske ni zatiranje moškega, ampak obnovev odnosov med žensko in moškimi, med oblastjo in žensko, med delom in žensko. Ženska naj bo zato tvorni dejavnik v spreminjanju družbe in družbenih odnosov. Njen doprinos naj bo tudi v tem, da ponovno vzpostavi ravnotežje, ki se je razbilo ob moškem prevladovanju v družbenem sistemu. Ta sistem postavlja na prvo mesto materialne dobrine in produktivnost, ki so postali določujoča merila za vrednotenje človeške sposobnosti in uspešnosti. Ženska hoče ovrednotiti notranje vidike družbenega življenja, hoče ovrednotiti spoštovanje do človeka, hoče vzpostaviti take medsebojne odnose, ki ne bodo sloneli na tekmovalnosti in oblastništvu, ampak na vzajemnosti in sodelovanju.

b. c.

* * *

FABJAN HAFNER

MENE zanima, kar ni mogoče. Laže mislim kot molčim. Razum naj bo nepotreben in odveč. Po dežju se nebo znenada zjasni, samo gledanje boli. Pripovedujem zgodbe, v katerih me ni. Motnja se spremeni v pesem. Vzcveti, dehti, veni. Umre — in se rodi: živi. Na gorah sneži. Pred odhodom sem, utrujen kakor pomladi, okoren kot od pijanosti, grd od nezbranosti. Dežuje in pišem. Stavki so mi všeč, ker niso moji, zato ti jih lahko podarim. Na meji sem, kjer menda ni mej. Laže poslušam kot govorim. Dežuje tja v tri dni in pravzaprav ne delam nič, samo pišem, počasno, kakor živim.

Slavko Pregl: Geniji v kratkih hlačah, Ljubljana 1984

Povest Slavka Pregla **Geniji v kratkih hlačah** je eno tistih redkih pripovednih del, ki v enaki meri zadovoljuje staro in mlado. Pravzaprav je težko reči, ali gre v resnici za zaokroženo pripovedno enoto ali raje za vrsto pestrih in humorističnih slik iz šolskega, obšolskega in pošolskega življenja. In res, vsakdo pride pri branju do svojega: nižješolec bo bodril in navijal za mlajšo časnikarsko ekipo, ki jo sestavljajo Pipi, Miha, Kocka, Bajsi in Razmeš; višješolec bo najstnike sicer zaničeval, a tem bolj pohvalno spremljal Boba, Genija, Pesnika, Žana, Bibo in Piko. Če bi pa knjiga slučajno prišla v roke kakemu profesorju, bi se lahko ta spoznal v prof. Klofutarjevi ali pa celo (česar nas Bog varuj!) v ravnatelju Medu. Knjigo je seveda mogoče uživati tudi preprosteje, ne da bi bil kdo nujno profesor ali ravnatelj; dovolj je, da je bil kdaj dijak ali dijakinja. Res je sicer, da je v tekstu veliko takih trenutkov, ki so bolj razumljivi »unejcem« kakor pa »zamejcem«, saj je Pregl opisal življenje na šoli v SR Sloveniji in ne na kakem liceju »Prešeren« ali akademiji, Zoisu posvečeni. A nič ne de. Saj pomen knjige ni v tem, pač pa v vicih, ki se drug za drugim vrstijo v zgodbi. Recimo: profesoricca navdušeno razlaga, kako bodo stekle priprave za šolski časopis. Na koncu vpraša zbrane dijake: »Ima kdo kako vprašanje?« Odgovor: »Da, jaz. Tršica profesorca, ali bi lahko šel na stranišče?« Rekli boste, da je to

hladen vic. Res je, težko je temu ugovarjati. Vendar predstavljajte si, kako bi to zvenelo v razredu, kakšno krohotanje bi bilo! In poleg tega, kot že rečeno, taki hladni vici se vrstijo v knjigi drug za drugim. Kaj pa vsebina? Na kratko takale: na šoli odločijo, da bodo izdajali šolski časopis. Določeno je uredništvo, v katerem so mlajši in starejši dijaki. Ker starejši nekako preveč zviška gledajo na mlajše, se ti uzalijo in na skrivaj izdajo svoj »antičasopis«, ki ga pritaknejo vsakemu izvodu šolskega časopisa. Namesto da bi potegavščina izzvala jezo pri starejših, je učinek ravno nasproten. Bob, Genij, Pesnik in tovariši so od navdušenja vsi iz sebe, saj je tako šolski časopis mnogo bolj zanimiv in pester. S skupnimi močmi se zato vsi zaženejo na delo, da bi se v tekmovanju za boljši časopis uvrstili na čim višje mesto. Na koncu ravnatelj Medo sporoči novico, da so dosegli ... no, kakšno mesto so dosegli na republiškem tekmovanju, boste zvedeli, ko boste knjigo prebrali. In to ni še vse. Med branjem zvemo še za razne sentimentalne vezi med Bobom in Bibo, med Genijem in Piko itd. Nadalje nam pisatelj opisuje, kako je potekalo predavanje o seksualni vzgoji, kaj so dijaki videli pri obisku kemijske tovarne, kako se je obnašala prof. prirodopisa (Dinozaver) in še veliko drugih zanimivih dogodivščin. Ali je treba še enkrat poudariti, da se Genije v kratkih hlačah splača brati?